

SPRAVODAJKA

SLOVENSKEJ MYKOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

číslo 44

október 2016

Kozák topoľový, *Leccinum duriusculum*, Ilustrácia K. Kalchbrennera
v publikácii *Icones selectae Hymenomycetum Hungariae*, 1875.

Pavučinovec plyšový, *Cortinarius orellanus*, Zlatnícka dolina, 18.6.2016.
Foto: L. Špeta.

Trúdnik klobúčkatý, *Polyporus umbellatus*, Zlatnícka dolina, 18.6.2016.
Foto: L. Špeta.

OBSAH

HEADÁME NÁLEZISKÁ VZÁCNÝCH HÚB V. Kabát: Hodvábnice podrodu <i>Pouzarella</i> na Slovensku	4
BIODIVERZITA HÚB SLOVENSKA Ivan Mihál, Ján Gáper, Eva Luptáková: História a perspektívy mykologického výskumu na lokalite Vrch Dobroč	7
PERSONÁLIE A. Janitor, V. Kabát: Sedemdesiatnik Ing. Pavol Škubla, CSc.	16
A. Janitor: Carolus Clusius, flámsky lekár a priekopnícky botanik, 19. februára 2016 uplynulo 490 rokov od jeho narodenia	22
I. Kautmanová: Karol Kalchbrenner, 130. výročie úmrtia	24
A. Janitor: Fridrich August Hazslinszky, 120 rokov od jeho smrti	24
A. Janitor: Jozef Ľudovít Holuby, 180. výročie narodenia	26
A. Janitor: Andrej Kmeť, 175 rokov od narodenia	27
A. Janitor: Ján Andrej Bäumlér, 90. výročie úmrtia	29
A. Janitor: Viktor Greschik – významný botanik z Levoče (1862 – 1946), venované pamiatke 70. výročia od smrti	30
A. Janitor: Giovanni Antonio Scopoli	31
Z NAŠEJ SPOLOČNOSTI L. Hagara: Jarné stretnutie mykológov	32
INFORMAČNÝ SERVIS P. Lizoň: Príbehy a mystéria tvorby klobúkatých plodníc	33

HLADÁME NÁLEZISKÁ VZÁCNÝCH HÚB

Hodvábnice podrodu *Pouzarella* na Slovensku

Vincent Kabát

Entoloma araneosum (Quél.) M. M. Moser

Hodvábnica

Syn.:

Agaricus fulvostrigosus Berk. & Broome, *Ann. Mag. nat. Hist.*, Ser. 5 1: 19 (1878)

Entoloma araneosum (Quél.) M.M. Moser, in Gams, *Kl. Krypt.-Fl.*, Bd II b/2, ed. 4 (Stuttgart) 2b/2: 208 (1978) f. *araneosum*

Entoloma araneosum f. *fulvostrigosum* (Berk. & Broome) Noordel., *Persoonia* 10(2): 236 (1979)

Entoloma araneosum f. *robustum* Noordel., *Entoloma s.l.*, *Fungi Europaei* vol. 5 (Saronno) 5(a): 971 (2004)

Entoloma fulvostrigosum (Berk. & Broome) M.M. Moser, in Gams, *Kl. Krypt.-Fl.*, Bd II b/2, ed. 4 (Stuttgart) 2b/2: 208 (1978)

Entoloma versatile var. *araneosum* (Quél.) Krieglst., *Die Großpilze Baden-Württembergs*, 4. Ständerpilze: Blätterpilze II (Stuttgart): 443 (2003)

Leptonia fulvostrigosa (Berk. & Broome) P.D.Orton, *Trans. Br. mycol. Soc.* 43(2):177 (1960)

Nolanea araneosa Quél., *Bull. Soc. bot. Fr.* 23: 327 (1877) [1876]

Nolanea fulvostrigosa (Berk. & Broome) Sacc., *Syll. fung.* (Abellini) 5: 720 (1887)

Pouzarella araneosa (Quél.) Mazzer, *Bibliotheca Mycol.* 46: 85 (1976)

Pouzarella fulvostrigosa (Berk. & Broome) Mazzer, *Bibliotheca Mycol.* 46: 89 (1976)

Pouzaromyces araneosus (Quél.) P.D. Orton, *Mycologist* 5(4): 174 (1991)

Rhodophyllus araneosus (Quél.) Quél., *Enchir. fung.* (Paris): 63 (1886)

Nálezy na Slovensku (uložené v SNM-Prírodovednom múzeu):

- Nízke Tatry, Liptovský Hrádok, Borová Sihot', Podtureň, pod *Alnus*, *Populus*, *Salix*, alt.: 620 m, 28. 8. 1986, leg.: J. Kuthan, BRACR 24208, (prvónález, pôvodne určený ako *E. dysthaloides*);

- Nízke Tatry, Liptovský Hrádok, Vislavce, pod *Alnus*, *Betula*, alt.: 800m, 23. 8. 1986, leg.: J. Kuthan, BRACR 24638;

- Bukovské vrchy, Humenné, Osadné, NPR Udava, pod *Alnus*, *Betula*, *Corylus*, alt.: 450 m, 17. 8. 1991, leg.: J. Kuthan, BRACR 24637.

OPIS:

Plodnica: Dĺžka hlúbika je menšia ako priemer klobúka a tým vytvára dojem zavalitej plodnice, svojím tvarom pripomína vláknicu (*Inocybe*), má hrubo plstnatý - chlpatý povrch.

Klobúk má priemer 15–40 mm, je zreteľne hygrofánný, nie je ryhovaný, ak tak iba na okraji, plocho kužeľovitý až zvoncovitý, nakoniec plochý so stredovým hrboľom, myšovosivý, niekedy s hnedým nádychom, bohato pokrytý hodvábnymi vláknami, spájajúcimi sa do vločiek až šupiniek, javiacimi sa často bielo a lesklo. Klobúk môže byť časom aj lysý.

Lupene sú ku hlúbiku neprirastené, vykrojené, rovné až bruškaté, sivasté, potom ružovohnedasté, nakoniec hnedoružové. Ostrie je celistvé alebo vláknité, rovnako sfarbené alebo trochu bledšie ako plocha.

Hlúbik 30–50 (–70) mm dlhý a 2–5 mm hrubý, valcovitý, rúrkovitý, obyčajne sa rozširujúci smerom k báze, niekedy bohato vločkatý, sivý až sivohnedý, bledší ako klobúk, vzácné s červeným nádychom v báze, oinovatený až vločkatý, nakoniec dolu pokrytý hodvábnymi vláknami, na báze ježatý so sivými, zriedka červenými, lúčovito usporiadanými vláknami.

Dužina je rovnako sfarbená ako povrch, vôňa jemná, akoby múčna, alebo sviatplynová, chuť nezreteľná.

MIKROZNAKY:

Výtrusy boli namerané (7,5–) 10–12 (–12,5) × (6,8–) 7–8,3 (–9) μm Q = 1,5–1,6. Heterodiametrické, 6–8-hranné s výraznými uhlami, s jedným nepravidelným guľovitým obsahom, tenko blanité, hnedasté. Bazídiá 4-výtrusné, bez praciek. Ostrie lupeňov je sterilné. Cheilocystidy 45–75 (–100) × 10–30 μm, bezfarebné fľaškovité s širokou bazálnou časťou, so sviečkovito tvarovaným pretiahnutým vrcholom a premenlivou hrúbkou. Pokožka hlúbika a klobúka je zložená z valcovitých hýf rôzneho typu (kutis a trichoderm), orientácia hýf je radiálna, terminálne hýfy sú hrubé až 27 μm. Pigment na hýfách pokožky klobúka je vnútrobunkový, prídavný nepatrne inkrustovaný.

Pracky nie sú prítomné v žiadnom pletive.

VÝSKYT A EKOLÓGIA:

V literatúre sa uvádza výskyt často na zemi v malých skupinách na bohatej ílovitej alebo hlinitej pôde, v listnatých lesoch, najmä však na okraji lesných ciest v poraste žihľavy.

Podobné sú hodvábnice z podrodu *Pouzarella*, ktoré majú plstnaté tenkomäsité plodnice a tvarom pripomínajú vláknicu alebo prilbičky (Noordeloos 2004). Zo sekcie *Dysthales* je to *Entoloma strigosissimum*, ktorá však má neryhovaný klobúk s červenohnedým nádychom, hlúbik s odstavajúcimi červenými hýfami, minimálne

v báze. Hýfy sú hrubostenné, málo septované. Cheilocystidy sú výraznejšie a niektoré majú fľaškovito predĺžený vrchol. *Entoloma dysthaloides* má klobúk plocho kužeľovitý, lupene tmavohnedé, tmavšie ako klobúk, na ostrí sú iba jemne brvité, výtrusy sú kratšie, v hyméniu je množstvo tmavohnedých cystíd (degradované bazídiá?), čo spôsobuje tmavé nepravidelné sfarbenie plochy L.

LITERATÚRA:

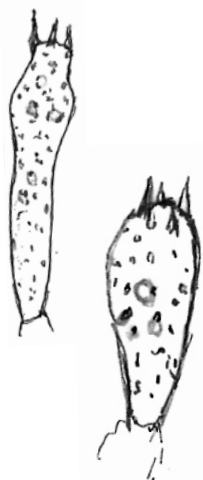
Nordeloos, M., 2004: *Entoloma* s.l., Fungi Europaei vol. 5, Candusso Edizioni, 760 s.

1. Výtrusy

10 μm

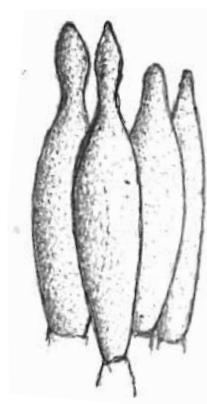

2. Bazídiá

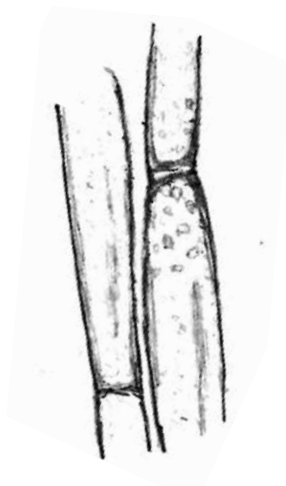

100 μm

3. Cheilocystidy

4. Hýfy pokožky klobúka

BIODIVERZITA HÚB SLOVENSKA

História a perspektívy mykologického výskumu na lokalite Vrch Dobroč

Ivan Mihál, Ján Gáper, Eva Luptáková

Viaceri, najmä starší členovia dnešnej Slovenskej mykologickej spoločnosti pri SAV si ešte spomenú na rok 1989, kedy sa členovia vtedajšej pracovnej skupiny Základnej organizácie č. 10 Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny v Bratislave (od roku 1993 Spolok slovenských mykológov, resp. Spoločnosť slovenských mykológov) rozhodli založiť sériu mykologických trvalých výskumných

Zakladanie trvalých výskumných plôch vo VDO Kriváň, 1989. Označenie demonštračnej plochy. Foto: P. Lizoň. Archív SNM-PM.

plôch (TVP) v smrekových monokultúrach, rastúcich na bývalej nelesnej pôde na lokalite Vrch Dobroč.

Idea dlhodobého monitoringu dynamiky mykocenóz v rôznovekých porastoch pochádza od RNDr. Pavla Lizoňa, PhD., vtedajšieho pracovníka Slovenského národného múzea v Bratislave, dnes pracovníka Botanického ústavu SAV v Bratislave. Pre praktickú realizáciu tejto myšlienky Prof. Ing. Jozef Kodrík, CSc., profesor vtedajšej Vysokiej školy lesníckej a drevárskej (dnes Technickej univerzity vo Zvolene), navrhol lokalitu Vrch Dobroč. Spolu s ďalšími poprednými slovenskými mykológmi, Prof. RNDr. Dušanom Mlynarčíkom, DrSc., MUDr. Miloslavom Procházkom, Ing. Vincentom Kabátom, Ing. Pavlom Škublom, CSc., Ľudovítom Varjú, Prof. RNDr. Jánom Gáperom, CSc., na jar v r. 1989 priamo v smrekových porastoch lokality Vrch Dobroč založili štyri TVP o výmere 1250 m² v porastoch rôzneho veku (TVP A a TVP B v 24-ročných porastoch, TVP C v 7-ročnom poraste a TVP D v 2-ročnej sadenicovej kultúre smreka). Od r. 1989 uvedení mykológovia a niektorí ďalší pracovníci na týchto plochách uskutočnili viacero mykologických exkurzií.

Mykofloristický a mykocenologický výskum na mykologických TVP na lokalite Vrch Dobroč bol hlavným cieľom aj kandidátskej dizertačnej práce RNDr. Ivana Mihála, CSc., ktorý na problematike sukcesie a produkcie makromycétov na lokalite Vrch Dobroč intenzívne pracoval v rokoch 1992 až 1994. V ďalších rokoch (1996 až

Zakladanie trvalých výskumných plôch vo VDO Kriváň, u Judov, 1989.

Foto: P. Lizoň. Archív SNM-PM.

1999 a v rokoch 2001 a 2003) tento autor na TVP uskutočňoval mykologický výskum spravidla len počas jesenných mesiacov (Mihál 1995, 2002, 2005). Mykologická problematika na lokalite Vrch Dobroč bola predmetom skúmania aj iných autorov, napr. doktorandov z TU Zvolen (Kunca 1997, Kocúrová 1996, 1997, Molnárová 2000 – pozri Gáper, Molnárová 2000 a Šurjanská 2000 – pozri Gáper, Šurjanská 2000).

Treba však zdôrazniť, že počas zimy 1993/1994 porasty na lokalite Vrch Dobroč zasiahla silná snehová a vetrová víchrica, čo malo za následok rozsiahlu kalamitu, ktorá postihla aj mykologické TVP (čiastočný rozvrat porastu na TVP A a úplné zničenie porastu na TVP B). Ako náhrada za TVP A a B boli vo vekovo rovnakých porastoch v októbri 1994 vybrané TVP E a TVP F. V ďalších rokoch pokračoval na celej lokalite postupný rozvrat porastov, čo viedlo k sanačným opatreniam lesníckej praxe a po roku 2007 boli zlikvidované porasty aj na TVP C, E a F.

Od roku 1989 do roku 2006 je z lokality VDO Vrch Dobroč (priamo z mykologických TVP ako aj mimo výmery TVP) doposiaľ známych 222 druhov makromycétov, ktoré prináležia do 104 rodov. Početnosť determinovaných druhov makromycétov na jednotlivých TVP počas nášho výskumu (od roku 1989 do roku 2003), bola viac-menej rovnaká. Vo veľkej väčšine išlo o bežné a typické druhy pre smrekové porasty. Medzi vzácnejšie nálezy z porastov VDO Vrch Dobroč môžeme zaradiť druhy *Anthracobia macrocystis* (Cooke) Boud. [podľa Škublu (Škubla 2003) ôsma lokalita na Slovensku], *Entoloma lucidum* (P. D. Orton) M. M. Moser [podľa Kuncu (Kunca 1996) prvá lokalita na Slovensku], *Omphalina scyphiiformis* (Fr.) Quél. [podľa Škublu (Škubla 2003) druhá lokalita na Slovensku], *Stropharia albonitens* (Fr.) Quél. [podľa Škublu (Škubla 2003) štvrtá lokalita na Slovensku]. Celkové percentuálne zastúpenie parazitických a saprotrofných lignikolných druhov makromycétov (32,7%), saprotrofných humikolných, karbonikolných a koprofilných druhov (39,2%) a ektomykoríznych - symbiotických druhov makromycétov (28,1%) napovedá, že z ekofyziologického hľadiska môžeme mykocenózu smrekových monokultúr v porastoch TVP charakterizovať ako prevažne saprotrofnú s významným zastúpením ektomykoríznych symbiontov a nízkym zastúpením lignikolných parazitov.

Okrem druhovej diverzity bola na mykologických TVP zaznamenaná aj abundancia plodníc, t.j. početnosť vytvorených epigeických plodníc determinovaných druhov makromycétov na každej TVP. Zo získaných hodnôt abundancie bola následne vypočítaná produkcia biomasy plodníc makromycétov (pomocou hmotnosti priemernej plodnice daného druhu huby). U každého determinovaného druhu bola zaznamenaná aj distribúcia plodníc, t.j. početnosť miest nálezu plodníc druhu na TVP. Počas výskumu hodnoty abundancie a distribúcie plodníc kolísali tak na jednotlivých TVP ako aj počas jednotlivých rokov hodnotenia, čo môžeme pripísať celkovým klimaticko-ekologickým podmienkam počas jednotlivých rokov (mykologicky chudobné roky 1993, 1997, resp. klimaticky vhodné, mykologicky

bohaté roky 1996, 1998, 2001), ako aj pôdnym a humifikačným procesom a klimaticko-ekologickým pomerom, ktoré úzko súvisia aj s vekom porastov.

Hodnoty dominancie druhov určovali sukcesný trend makromycétov od najmladších porastov po najstaršie porasty na jednotlivých TVP počas celej doby výskumu. Na TVP A a B boli stálymi dominantami druhy *Hygrophorus pustulatus* (Pers.) Fr. a *Lycoperdon umbrinum* Pers., na TVP D sú to druhy *Laccaria laccata* agg. a *Cortinarius cinnamomeus* (L.) Fr. V poraste TVP C sa ku konci doby výskumu začali ako dominantné makromycéty uplatňovať najmä druhy rodu *Mycena*, za účasti stálych dominantov *Gymnopus perforans* (Hoffm.) Antonín & Noordel., *Clitocybe metachroa* (Fr.) P. Kumm. alebo *Lycoperdon umbrinum*. K týmto druhom môžeme priradiť aj ďalšie druhy, ktoré sa v procese sukcesie zaradili do skupiny dominantných makromycétov. Na TVP D sú to druhy *Thelephora terrestris* Ehrh., *Amanita muscaria* (L.) Lam. a druhy rodu *Mycena*. Na TVP C druhy *Amanita muscaria*, *Heyderia abietis* (Fr.) Link a *Mycena pura* (Pers.) P. Kumm. V prípade TVP A a B možno uviesť druhy *Gymnopus perforans*, *Clitocybe metachroa*, *Paralepista flaccida* (Sowerby) Vizzini a *Laccaria laccata* agg. Do veľkej miery to korešponduje s výsledkami Gápera (Gáper 1992), ktorý v súvislosti s vekom porastu zistil nasledovné sukcesné tendencie: a) druhové spektrum narastá - najmä v rodoch *Amanita*, *Clitocybe*, *Collybia* a *Cortinarius*, b) druhové spektrum najprv rastie, potom klesá - najmä v rodoch *Hebeloma* a *Marasmius*, c) druhové spektrum sa s vekom porastu nemení - najmä v rodoch *Chalciporus* a *Laccaria*. Tu treba pripomenúť, že rod *Hebeloma* sa evidentne najviac vyskytoval na TVP C a iba v malej abundancii na TVP D.

Za celú dobu výskumu (1993 až 2003) sme najvyššie hodnoty produkcie biomasy plodníc zaznamenali u druhov *Amanita muscaria* (1572,2 kg.ha⁻¹ čerstvej hmotnosti plodníc), *Lactarius deterrimus* Gröger (389,6), *Paralepista flaccida* (316,4), *Lycoperdon umbrinum* (305,5), *Mycena alcalina* agg. (303,2) a *Hypholoma fasciculare* (Huds.) P. Kumm. (241,7). Najvyššie hodnoty produkcie boli zaznamenané na TVP C (3418,46 kg.ha⁻¹ čerstvej hmotnosti plodníc) a najmenej na TVP B (136,16 kg.ha⁻¹). Je to dané najmä tým, že TVP C predstavovala kompaktný mladý smrekový porast, kde pravidelne a vo veľkej abundancii fruktifikovalo mnoho najmä ektomykorizných druhov makromycétov, pričom na TVP B boli abundančné a následne aj produkčné hodnoty plodníc všetkých druhov makromycétov veľmi nízke vďaka snehovej a veternej kalamite, ktorá TVP B prakticky zlikvidovala. Nižšie hodnoty produkcie sme z tohto dôvodu zistili aj na TVP A.

Perspektívy ďalšieho výskumu

Monitoring mykocenóz v rôznovekých smrekových porastoch na VDO Vrch Dobroč bude naisto pokračovať aj počas rokov 2016 až 2019 v rámci doktorandského štúdia a naplňania cieľov vedeckého projektu VEGA. V máji 2016 boli v rôznovekých smrekových porastoch založené série nových mykologických TVP (A1, A2, A3 –

plochy v 15 až 20-ročných porastoch, B1, B2, B3 – plochy v 25 až 30-ročných porastoch a C1, C2, C3 – plochy v 45 až 50-ročných porastoch).

Na uvedených nových TVP sa pre najbližšie obdobie v rámci výskumu plánuje pokračovať v hodnotení dynamiky druhovej diverzity makromycétov a vybraných mykocenologických faktorov (abundancia a distribúcia plodníc, dominancia a sukcesia druhov, ekotrofia, produkcia biomasy plodníc). Zároveň sa bude venovať väčšia pozornosť hodnoteniu abiotických faktorov skúmaného prostredia (merania pôdnej vlhkosti, pH, stanovenie štruktúry a zrnitosti pôdy, obsahu biogénnych prvkov, pomeru C/N, množstvo humusu, atď.). Získaná charakteristika pedobiologických a pedochemických pomerov obohatí faktografiu abiotických a biotických pomerov výskumných plôch.

Plánuje sa zhodnotiť zdravotný stav smrekových porastov (žltnutie a defoliácia asimilačných orgánov metodikou ICP – Forest) ako aj úroveň fytopatologického ataku porastov (abio – a biotické poškodenia kmeňov smrekov na výskumných plochách). V rámci autekologických pozorovaní sa plánuje výskum fylogenetickéj príbuznosti a taxonomickej validity vybraných rodov a druhov makromycétov pomocou molekulárno-genetických metód, t.j. sekvenčnou analýzou klonov nr DNA (napr. rodov *Armillaria* s.l., *Heterobasidion* s.l., *Laccaria* s.l. a *Scutellinia* s.l.).

Na základe predchádzajúceho výskumu z rokov 1989 až 2003 môžeme do určitej miery formulovať pracovné hypotézy, ktorých overenie bude náplňou budúceho výskumu mykoflóry na predmetnom území. Môžeme predpokladať zvýšenie druhovej diverzity a dominancie saprotrofných makromycétov od vekovo najmladších porastov k najstarším smrekovým porastom na jednotlivých TVP. Predpokladáme nárast produkcie biomasy plodníc makromycétov od vekovo najmladších porastov k najstarším smrekovým porastom na jednotlivých TVP, ako aj zvýšenie druhovej diverzity a dominancie lignikolných (parazitických a saprotrofných) makromycétov od vekovo najmladších porastov k najstarším smrekovým porastom. Nakoniec môžeme predpokladať aj pokles druhovej diverzity a dominancie ektomykorizných makromycétov od vekovo najmladších porastov po vekovo najstaršie porasty na jednotlivých TVP.

[Príspevok je súčasťou grantovej úlohy VEGA č. 1/0362/13.]

Mykologické práce týkajúce sa lokality Vrch Dobroč:

- GÁPER, J. 1992a: Fruktifikácia bazídiových húb smreka na bývalých nelesných pôdach. In: Vliv měnících se podmínek prostředí na produkci lesních dřevin. Sborník, ÚSEB ČSAV Brno, Bílý Kříž, s. 35-38.
- GÁPER, J. 1992b: Changes in occurrence of mycorrhizal fungi during spruce forest stand development. In: Forest – Wood – Ecology, Proceedings, TU Zvolen, p. 145-150.
- GÁPER, J. 1992c: Ekologická charakteristika mykorizných húb smreka *Picea abies* (L.) Karst. In: Ekologický a ekofyziologický výskum v lesných ekosystémoch.

- Zborník, LVÚ Zvolen, s. 164-169.
- GÁPER, J. 1993: Monitorovanie výskytu húb na výskumných plochách na lokalite Vrch Dobroč. Spravodajca slovenských mykológov, 1, 1: 16-17.
- GÁPER, J. 1994: Temporal dynamics of macrofungi during Norway spruce stand development. Acta Facultatis Ecologiae, Zvolen, 1: 99-108.
- GÁPER, J. 1995: Zastúpenie symbiotických a saprofytických makromycét v kultúrnych smrečinách. In: Reiprecht, L., Hlaváč, P., Tiralová, Z. (eds.): Drevoznehodnocujúce huby 2005, Zborník zo sympózia, TU Zvolen, s. 9-12.
- GÁPER, J., LIZOŇ, P. 1991: Ecological adaptations of ectomycorrhizal fungi on *Picea abies* in non-forest land. In: International Symbiosis Congress, Program and Abstracts, November 17–22, Jerusalem, Israel, p. 58.
- GÁPER, J., LIZOŇ, P. 1993: Succession of sheathing mycorrhizal fungi in stands of *Picea abies* in former agricultural land. In: Structure and function of roots, 4th International Symposium, June 20 – 26, 1993, Stará Lesná, Book of Abstracts. Institute of Botany SAS Bratislava, p. 37.
- GÁPER, J., LIZOŇ, P. 1994: Ectomycorrhizal colonization of Norway spruce plantations. In: 5th International Mycological Congress, Abstracts, August 14 – 21, 1994, Vancouver, British Columbia, Canada, p. 128.
- GÁPER, J., LIZOŇ, P. 1995: Sporocarp succession of mycorrhizal fungi in Norway spruce plantations in formerly agricultural land. In: Baluška, F. et al. (eds.): Structure and function of roots. Kluwer Academic Publisher, Dordrecht, Boston, London, Netherlands, p. 349-352.
- GÁPER J., LIZOŇ P. 1997: Colonisation of Norway spruce plantations by ectomycorrhizal macrofungi. Ekológia (Bratislava), 16: 337-344.
- GÁPER, J., MIHÁL, I. 2008: Ektomykorizny potenciál a hniloby v kultúrnych smrečinách. Acta Facultatis Ecologiae (Zvolen), 18: 21-25.
- GÁPER J., MOLNÁROVÁ K. 2000: K priestorovej distribúcii vybraných nesymbiotických makromycétov v kultúrnych smrečinách. Acta Facultatis Ecologiae (Zvolen), 7: 161-166.
- GÁPER J., ŠURJANSKÁ M. 2000: Priestorová distribúcia mykorizných makromycétov vo vybraných smrekových porastoch. In: Hlaváč L., Reiprecht L., Gáper J. (eds.): Drevoznehodnocujúce huby 2000. Zborník, TU Zvolen, s. 35-41.
- GÁPER, J., REPÁČ, I., HLÁSNY, T., GÁPEROVÁ, S., KRÁTKA, E. 2004: Príspevok k poznaniu adaptácie a šírenia húb v kultúrnych smrečinách vo vzťahu k ich statickej stabilite. In: Turisová, I., Prokešová, R., (eds.): Ekologická diverzita Zvolenskej kotliny. Zborník, LVÚ Zvolen, s. 55-59.
- KOCÚROVÁ, S. 1996: Kolonizácia smrekových porastov symbiotickými hubami na bývalých poľnohospodárskych plochách. (Seminárna práca), FEE TU Zvolen, 31 s.
- KOCÚROVÁ, S. 1997a: Sukcesia symbiotických húb v smrekových monokulturách na bývalých nelesných pôdach. (Diplomová práca), FEE TU Zvolen, 41 s.
- KOCÚROVÁ, S. 1997b: Porovnanie výskytu plodníc ektomykorizných húb s *Picea abies* na trvalých výskumných plochách a mimo nich vo VDO Kriváň. Spravodajca slovenských mykológov, 5, 15: 20-22.
- KUNCA, A. 1996: Porovnanie výskytu nemykorizných druhov húb na TVP a mimo TVP na lokalite Vrch Dobroč za obdobie 1989-1996. Spravodajca slovenských mykológov, 4, 14: 23-27.
- KUNCA, A. 1997a: Posúdenie reprezentatívnosti vybraných TVP na lokalite Vrch Dobroč podľa saprofytických húb. Spravodajca slovenských mykológov, 5, 16: 25-26.
- KUNCA, A. 1997b: Sukcesia saprofytických a parazitických húb v smrekových monokulturách na bývalých nelesných pôdach. (Diplomová práca), FEE TU Zvolen, 33 s.
- LIZOŇ, P. 1989: Výskum húb na trvalých výskumných plochách. Materiál 1 (Manuscript). Depon. in Prírodovedné múzeum SNM Bratislava, 2 s.
- LIZOŇ, P. 1991: Výsledky sledovania makromycétov na jednotlivých TVP v období 1989-1991 v porastoch VDO Kriváň. (Manuscript), Depon. in ÚEL SAV Zvolen, 13 s.
- LIZOŇ, P., GÁPER, J. 1992: Výskum húb na trvalých výskumných plochách. (Manuscript), Depon. in SNM-Prírodovedné muzeum Bratislava a ÚEL SAV Zvolen, 28 s.
- MIHÁL, I. 1994: Nález masliaka kopcového (*Suillus fluryi* Huijsman) v smrečine na lokalite Vrch Dobroč. Spravodajca slovenských mykológov, 2, 6:16.
- MIHÁL, I. 1995a) Niekoľko hrdzí (Uredinales) zo stredného Slovenska. Spravodajca slovenských mykológov, 3, 10:24.
- MIHÁL, I. 1995b: Zoznam makromycétov zistených na lokalite Vrch Dobroč v rokoch 1992 a 1993. Spravodajca slovenských mykológov, 3, 10:26-27.
- MIHÁL, I. 1995c: Sukcesné a produkčné pomery makromycétov smrekových monokultúr na bývalých nelesných pôdach. (Kandidátska dizertačná práca), ÚEL SAV Zvolen, 123 s.
- MIHÁL, I. 1995d: Druhová diverzita drevokazných húb v podmienkach kultúrnych smrečín rôzneho veku. In: Reiprecht, L., Hlaváč, P., Tiralová, Z. (eds.): Drevoznehodnocujúce huby 2005, Zborník zo sympózia, TU Zvolen, s. 13-16.
- MIHÁL, I. 1996: Zoznam makromycétov zistených na lokalite Vrch Dobroč v roku 1994. Spravodajca slovenských mykológov, 4, 12:22-23.
- MIHÁL, I. 1997: Zoznam makromycétov zistených na lokalite Vrch Dobroč (TVP E a F - jeseň 1994, 1996, 1997). Spravodajca slovenských mykológov, 5, 18:23-24.
- MIHÁL, I. 1998a: Production of fruiting bodies of saprophytic fungi in spruce monocultures planted on former arable land. Ekológia (Bratislava), 17, 2:152-161.

- MIHÁL, I. 1998b: Ektomykorízne a saprofytické makromycéty v rôzne obhospodarovaných smrekových monokultúrach. In: Pavlík, M. (ed.): Mykoflóra pod vplyvom zmien životného prostredia. LF TU Zvolen, s. 67-72.
- MIHÁL, I. 1998c: Zoznam nových druhov makromycétov z lokality Vrch Dobroč zistených na TVP A,B,C,D v rokoch 1996 a 1997. Spravodajca slovenských mykológov, 6, 19:24-25.
- MIHÁL, I. 1998d: Niekoľko nálezov druhov rodu *Nectria* (Fr.) Fr. Spravodajca slovenských mykológov, 6, 21-22:49-50.
- MIHÁL, I. 1999a: Production of fruiting bodies of ectomycorrhizal fungi in spruce monocultures planted on former arable land. *Ekológia (Bratislava)*, 18, 2:125-133.
- MIHÁL, I. 1999b: K výskytu niektorých zaujímavých húb (Ascomycetes). *Spravodajca slovenských mykológov*, 7, 23: 26-27.
- MIHÁL, I. 2002a: Production of epigeic sporocarps of ectomycorrhizal fungi in differently aged Norway spruce monocultures. *Ekológia (Bratislava)*, 21, 2: 129-136.
- MIHÁL, I. 2002b: A contribution to distribution and ecology of fungi of the genus *Nectria* in Slovakia. *Ekológia (Bratislava)*, 21, Suppl. 2/2002: 62-70.
- MIHÁL, I. 2005a: Druhovú diverzitu drevokazných húb v podmienkach kultúrnych smrečín rôzneho veku. In: *Drevoznehodnocujúce huby 2005*. Zborník, TU Zvolen, s. 13-16.
- MIHÁL, I. 2005b: Biomass dynamics of epigeic sporocarps of saprophytic fungi in a spruce monoculture. *Ekológia (Bratislava)*, 24, 1:57-65.
- MIHÁL, I. 2005c: Macrofungi succession in differently aged Norway spruce monocultures. *Folia oecologica*, 32, 2: 103-109.
- MIHÁL, I. 2011: Occurrence of fungi of the genus *Nectria* s.l. (Ascomycota, Hypocreales, Bionectriaceae, Nectriaceae) in Slovakia. *Folia oecologica*, 38, 1: 80-88.
- RENDLOVÁ, J., GÁPER, J. 2007: Príspevok k poznaniu šírenia hnilôb v smrekových monokultúrach na lokalite Vrch Dobroč. In: *Ekológia a environmentalistika*, Zborník z konferencie, TU Zvolen, s. 184-193.
- ŠKUBLA, P. 2003: *Mycoflora Slovaca*. Copy of the number 19, Mycelium Edition, Bratislava, 1103 s.

Práce týkajúce sa lesníckych štúdií a monitoringu abiotických faktorov na lokalite Vrch Dobroč:

- HELM, P., KAMENSKÝ, M. 1986: Výskumný a prevádzkový program vo Výskumnom a demonštračnom objekte Kriváň (lokalita Vrch Dobroč). In: *Súčasný stav a perspektívy racionalizácie prác v pestovnej činnosti v lesnom hospodárstve*. VŠLD Zvolen, s. 68-78.
- CHLEPKO, V. 1993: Rast odrezkovančov smreka z imisnej oblasti Slovenských

Beskýd na testovacích plochách. In: Kamenský, M. (ed.): *Lesníctvo a výskum v meniacich sa ekologických a ekonomických podmienkach v Slovenskej republike*. Zborník prác z jubilejnej konferencie, 2. sekcia, *Ekológia, pestovanie lesa a lesná technika*, LVÚ Zvolen, s. 22-28.

- KAMENSKÝ, M. 1986: Výskumný a demonštračný objekt Kriváň (lokalita Vrch Dobroč). *Bull. VÚLH*, 18: 17-26.
- KAMENSKÝ, M. 1993: Dôležitosť výchovy smrekových porastov v oblastiach s počiatocným vplyvom imisií. In: Kamenský, M. (ed.): *Lesníctvo a výskum v meniacich sa ekologických a ekonomických podmienkach v Slovenskej republike*. Zborník prác z jubilejnej konferencie, 2. sekcia, *Ekológia, pestovanie lesa a lesná technika*, LVÚ Zvolen, s. 84-92.
- KORPEL, Š., SANIGA, M. 1995: Vplyv rozdielneho počtu sadeníc a ich sponu na rast a formovanie smrekových porastov. *Vedecké štúdie, TU Zvolen*, 38 s.
- KORPEL, Š., SKLENÁR, P. 1993: Efekt selektívnych a schematických výchovných zásahov na produkciu a stabilitu smrekových porastov. In: Kamenský, M. (ed.): *Lesníctvo a výskum v meniacich sa ekologických a ekonomických podmienkach v Slovenskej republike*. Zborník prác z jubilejnej konferencie, 2. sekcia, *Ekológia, pestovanie lesa a lesná technika*, LVÚ Zvolen, s. 123-127.
- STACHERA, J., LALKOVIČ, M. 2000: Forest as a basic stabilizing element of the landscape does not influence only the run off from the watershed, but also the quality of effluent water. *Lesn. Čas. – Forestry Journal*, 46: 187-201.
- ŠIMKOVIČ, G., ŠTEFANČÍK, I. 1990: Výchova ihličnatých porastov na vydelimitovaných pôdach Výskumného a demonštračného objektu Kriváň (Vrch Dobroč). /Manuscript/, Depon. in LVÚ Zvolen, 11 s.
- ŠTEFANČÍK, I. 2009: Beech stand development established on the former agricultural land. *Lesn. Čas. – Forestry Journal*, 55: 165-180.
- ŠTEFANČÍK, I., KAMENSKÝ, M. 2009: Vývoj zalesňování nelesných pôd na Slovensku. s. 209-546. In: Vacek, S. a kol. (eds.): *Zakládání a stabilizace lesních porostů na bývalých zemědělských a degradovaných půdách*. Kostelec nad Černými lesy, *Lesnická práce*, 784 s.
- ŠTRBA, S. 1990: Koncentrácia sulfátov v zrážkových a povrchových vodách lokality VDO Vrch Dobroč. *Lesníctví*, 26: 329-339.
- ŠTRBA, S. 1993: Prísun a odnos vybraných chemických prvkov v ekosystéme lokality VDO Vrch Dobroč. In: Kamenský, M. (ed.): *Lesníctvo a výskum v meniacich sa ekologických a ekonomických podmienkach v Slovenskej republike*. Zborník prác z jubilejnej konferencie, 2. sekcia, *Ekológia, pestovanie lesa a lesná technika*, LVÚ Zvolen, s. 280-287.
- TUČEKOVÁ, A. 2007: Zhodnotenie zalesňovania spustnutých, bielych, nelesných plôch a extrémnych kalamitných holín s ohľadom na klimatické zmeny. In: *Obnova lesního prostředí při zalesňování nelesných a degradovaných půd*. Zborník z konferencie, Kostelec nad Černými lesy, 10 s.

VALTÝNI, J. 1993: Vplyv zalesnenia malého povodia na koncentráciu biogénnych prvkov N, P v odtokajúcej vode. In: Kamenský, M. (ed.): Lesníctvo a výskum v meniacich sa ekologických a ekonomických podmienkach v Slovenskej republike. Zborník prác z jubilejnej konferencie, 2. sekcia, Ekológia, pestovanie lesa a lesná technika, LVÚ Zvolen, s. 322-325.

VALTÝNI, J., ŠTRBA, S. 1993: Chemizmus vody odtokajúcej z malého zalesneného a bezlesého povodia. Lesníctví - Forestry, 39: 28-36.

Adresy autorov:

Ivan Mihál, Ústav ekológie lesa SAV, Štúrova 2, 960 53 Zvolen,
e-mail: mihal@savzv.sk

Eva Luptáková, Fakulta ekológie a environmentalistiky, Technickej univerzity vo Zvolene, T. G. Masaryka 24, 960 01 Zvolen, e-mail: luptakova@savzv.sk

Ján Gáper, Katedra biológie a všeobecnej ekológie, Fakulta ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene, T. G. Masaryka 24, 960 01 Zvolen, SR, et Katedra biologie a ekologie, Přírodovědecká fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, Chittussiho, 10, 710 00 Ostrava, ČR,
e-mail: jan.gaper@osu.cz

PERSONÁLIE

Sedemdesiatnik Ing. Pavol Škubla, CSc.

Anton Janitor, Vincent Kabát

Pavol Škubla sa narodil 13. augusta 1946 v Hlohovci. Po maturite v Leviciach na strednej všeobecne vzdelávacej škole roku 1963 začal študovať na Chemickotechnologickej fakulte SVŠT v Bratislave, kde promoval roku 1968 v odbore Chemické inžinierstvo. V roku 1976 obhájil kandidátsku prácu a bol mu udelený titul CSc. V 90. rokoch bol pravidelným členom jedného z odborov skúšobnej komisie pre štátne skúšky absolventov Chemickotechnologickej fakulty.

Po ukončení vysokoškolského štúdia nastúpil do chemického podniku Duslo Šaľa, v ktorom pracoval skoro 42 rokov, až kým neodišiel do dôchodku. Viac ako polovicu času odpracoval vo výskume, kde prešiel všetkými funkciami, až po najvyššiu - vedúci divízie výskumu a vývoja. Na originálne riešenia, ktoré vyvinul so svojimi spolupracovníkmi, boli udelené Európske patenty, WO patenty (tzv. svetové patenty), ale aj Nemecký a aj Americký patent. Ako expert obhajoval patentové práva

P. Škubla, 4. Mykologické dni na Slovensku, dolina Tichého potoka pri Henclovej, 1986. Foto: P. Lizoň. Archív SNM-PM.

podniku Duslo, voči americkej nadnárodnej spoločnosti Monsanto na patentovom súde v Mníchove. Najväčší úspech v tejto oblasti dosiahol v roku 1991, keď patentu, ktorý dostal so svojimi tromi spolupracovníkmi, udelili na Medzinárodnom veľtrhu patentov vo Viedni Veľkú zlatú medailu. Následne bol aj so spoluautormi ocenený Ministerstvom medzinárodných vzťahov SR v kategórii „výskum“ cenou Laureát Svetovej jedenástky 1991 a tento štvorčlenný kolektív prijal prezident Václav Havel na bratislavskom hrade.

Poznávanie tajomstiev prírody a histórie sa stali celoživotným koníčkom Pavla Škublu. Hubám sa začal venovať začiatkom 80. rokov 20. storočia počas víkendov trávených v rekreačnom stredisku Dusla na Štiavnických Baniach. Kopcovitá lúčno-lesnatá príroda Štiavnických vrchov mu učarovala natoľko, že v roku 1984 usporiadal na Štiavnických Baniach neoficiálne mykologické dni, ktorých sa zúčastnilo 45 mykológov zo Slovenska a Čiech. Symbolické bolo, že práve v tomto prostredí medzi neďalekým Preččvom a Sitnom mykologizoval približne pred sto rokmi Andrej Kmeť.

Pavol Škubla sa zaučal do mykológie ako samouk. Nemal s kým konzultovať určenia svojich zberov, pretože v tom čase bolo na Slovensku málo takých mykológov, ktorí by boli aj znalcami húb. Vyriešil to tým, že si neustále obstarával zahraničnú literatúru, naučil sa pracovať s kľúčmi, používať mikroskop a chemické reakcie.

Veľmi mu pomohlo, že skoro začal fotografovať huby, pretože farebný diapozitív 6x6 cm doplnený o exikát bol solídnym podkladom pre ich determináciu.

Na tomto mieste treba spomenúť jedného z najlepších znalcov húb v Československu Ing. Jana Kuthana z Ostravy. Dnes už nebohý Honza strávil väčšinu svojho „mykologického života“ na Slovensku a stal sa tak najlepším odborníkom na slovenskú mykoflóru. V roku 1984 s ním náš jubilant nadviazal kontakt a potom každoročne spolu mykologizovali buď v Západných Tatrách, Štiavnických vrchoch alebo na pieskoch južného Slovenska. Dnes už legendárny objaviteľ panónskej mykoflóry na piesčitých lokalitách medzi Hurbanovom a Komárnom pán Ernest Futó ich oboch pred svojou smrťou napriek chorobe povodil po „svojich lokalitách“. Od Honzu sa oslávenec priučal nielen určovaniu húb, ale získal od neho aj staršiu odbornú literatúru. A tak Moserov kľúč z roku 1978 si dodnes odkladá ako pamiatku na nebohého priateľa. Podobne veľký Pilátov kľúč mu pripomína nezabudnuteľného pražského mykológa Vincenca Eckerta.

Osobitnú kategóriu v živote Pavla Škublu predstavoval mykofloristický výskum slovenskej prírody. Spolu s priateľmi počas rozšírených víkendov prečesávali lesy v rôznych končinách Slovenska, prespávali na lesníckych chatách bez elektriny a vody, fotili vzácne druhy makromycétov a pripravovali z nich exikáty, ktoré sa dnes nachádzajú v herbári SNM-Prírodovedného múzea v Bratislave. Na návrh Prof. Kodríka z Vysokiej školy lesníckej a drevárskej (dnešná Technická univerzita) vo Zvolene vyznačili v porastoch kultúrnych smrečín v lokalite Vrchdobroč pri Hriňovej štyri študijné plochy, na ktorých niekoľko rokov sledovali dynamiku výskytu makromycétov. Príbehy a scény, ktoré skupina mykologických nadšencov zažívala pri determinácii a hlásení počtu plodníc húb sa dnes pokladajú za legendárne. Neskôr tieto plochy slúžili pre školenie diplomantov a doktorandov Vysokiej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene. Vo večerných chvíľkach voľna sa zrodila myšlienka vydávať mykologický časopis, ktorý by urýchlil odborný rast členov spoločnosti slovenských mykológov. Tak sa Pavol podujal vytvoriť koncepciu prvého slovenského mykologického periodika „Spravodajca slovenských mykológov.“ Od založenia v roku 1993 časopis vychádzal 4-krát do roka a Pavol ako šéfredaktor zostavoval jednotlivé čísla, pripravoval ich do tlače spolu s Ing. Vincentom Kabátom a Prof. Dušanom Mlynarčíkom. Časopis pod jeho vedením vychádzal šesť rokov až do roku 1999, pričom podľa finančných možností mali niektoré z posledných čísel aj obaly s farebnými fotografiami húb. Do periodika prispel desiatkami článkov, fotografiami a perovkami húb.

Aj v ďalších rokoch, napriek vážnym zdravotným problémom, ktoré mu sťažovali pohyby, sa Pavol Škubla nestiahol do úzadia, ale pokračoval vo výskume mykoflóry Slovenska, keď sa s tímom stabilných spolupracovníkov (5 mykológov z ČR a 2 zo SR) zamerával najmä na mykoflóru vzácných lokalít s vysokým stupňom ochrany. So súhlasom štátnych orgánov ochrany prírody preskúmali hrebeň Belianskych Tatier, Tichú dolinu, Tomanove sedlo, hrebeň Kasprovho vrchu, Kôprovú dolinu, Zádielsku

L. Hagara, P. Škubla, J. Majerník a B. Bielan, 4. Mykologické dni na Slovensku, Spišská Nová Ves, 1986. Foto: P. Lizoň. Archív SNM-PM.

roklinu, Plešiveckú a Silickú planinu, viaceré lokality Západných a Nízkych Tatier, Veľkej Fatry a širšieho okolia Liptovskej Tepličky. Z každého výskumu sa vypracovala písomná správa so zoznamom zberaných makromycétov a posielala na príslušný útvar ochrany prírody. Akcie boli pripravené a exkurzie vybraté tak, že zabrali najzaujímavejšie lokality z hľadiska výskytu húb, pričom Pavol vždy vedel o lokalitách aj bližšie informovať a prípadne ukázať aj historické a technické zaujímavosti.

Ochrane húb sa oslávenec začal venovať už pred rokom 1989 ako člen vtedajšej Základnej organizácie č. 6 pri Slovenskom zväze ochrany prírody v Bratislave, zameranej na ochranu húb. V tom čase sa nepodarilo na vtedajšom ministerstve kultúry presadiť legislatívne úpravy, ktoré by zahrňovali aj ochranu húb. Po vzniku samostatnej SR začal platiť nový Zákon o ochrane prírody a krajiny č.543/2002 a na jeho vykonávanie prijalo Ministerstvo životného prostredia SR vyhlášku o ochrane prírody a krajiny č. 24/2003, ktorej súčasťou boli okrem chránených druhov živočíchov, rastlín po prvýkrát aj huby. Pavol Škubla spolupracoval pri vypracovaní zoznamu 71 druhov húb a ich spoločenského ohodnotenia, a neskôr aj na novelizácii tejto vyhlášky.

V preddigitalnej dobe bol oslávenc každoročným prednášajúcim v zimnom cykle hubárskych prednášok v Prírodovednom múzeu v Bratislave. Prednášky spojené s premietaním diapozitívov (6x6) prezentoval aj v Prahe, Brne, Martine, Liptovskom Mikuláši a v Trnave. V rôznych mestách Slovenska usporiadal osem výstav svojich veľkorozmerných farebných fotografií húb, zhotovených z diapozitívov technológiou „cibachrome“ švajčiarskej firmy Ciba-Geigy. Táto technológia založená na báze organokovových zlúčenín umožňuje farebnú stabilitu fotiek po dobu sto rokov.

Dlhé roky bývala v Šali nemocnica, ktorú však v tejto dobe, uprednostňujúcej peniaze pred zdravím, zrušili. Pacienti otrávení jedovatými hubami sa stretávali s lekármi na ARO. Na požiadanie primára ARO poskytoval Pavol Škubla nemocnici bezplatnú pomoc. Navštívil pacienta s cieľom zistiť príčinu jeho stavu, určil názvy skonzumovaných húb a navrhol spôsob liečenia v prvých dňoch otravy. Stávalo sa, že mu telefón zazvonil aj v noci a z nemocnice si odnášal vzorku zvratkov, ktoré doma mikroskopoval. Hoci Šaľa neleží v ohnisku eldoráda výskytu húb, riešil aj prípad so štvornásobnou otravou muchotrávkou zelenou.

So vznikom digitálnej fotografie a po odchode do dôchodku sa rozšíril okruh poznávacích záujmov Pavla Škublu o kultúrno-historické pamiatky Slovenska. V rozpätí piatich rokov absolvoval okolo 300 ciest autom po Slovensku a výsledkom sú tisíceky fotografií hradov, zámkov, kaštieľov, kostolov a ich interiérov, kaplniek, zvoníc, kalvárií, exponátov múzeí a i. Iba na východnom Slovensku sa fotografovanie venoval mesiac čistého času, počas štyroch týždenných pobytov. V tejto svojej záľube, rovnako ako aj v mykológii, pokračuje naďalej.

K tomu mu zaželajme veľa zdravia, optimizmu a aspoň symbolicky mu pripime Ad multos annos.

Zoznam knižných prác Pavla Škublu :

Škubla, P., 1989: Tajomné huby. Bratislava, Príroda, 359 s.

Škubla, P., 1993: Vreckový atlas húb. Bratislava, Príroda, 180 s.

Antonín, V., Škubla, P., 200: Interesting macromycetes found in the Czech and Slovak Republics. Fungi non delineati, Pars XI. Alassio (Italy), Libreria Mykoflora, 46 s.

Gavorník, P., 2000: Otravy hubami. Univerzita Komenského Bratislava, 99 s. (ilustrácie Pavol Škubla).

Škubla, P., 2000: Nový atlas húb do vrecka. Bratislava, Príroda, 247 s; (2. vydanie 2003, 3. vydanie 2006 aj v preklade do českého a poľského jazyka).

Gavorník, P., 2002: Otravy jedovatými hubami. Bratislava, Veda, 154 s (ilustrácie Pavol Škubla)

Škubla, P., 2003: MYCOFLORA SLOVACA. Bratislava, vydal Pavol Škubla v edícii Mycelium, 1101 s + farebná príloha 8 s. (25 číslovaných výtlačkov, polokožená väzba)

Škubla, P., 2004: Naše huby (Stručný prehľad pre školy). Bratislava, Príroda, 4 s.

Škubla, P., Kotlaba, F., Pouzar, Z., Antonín, V., 2003: HUBY veľká encyklopédia. Bratislava, Reader's Digest Výber Slovensko, 448 s. (Ako preklad pôvodného českého vydania Houby – česká encyklopedie. Readers Digest Výběr, Praha 2003) Janitor, A., Kabát, V., Magál, J., Škubla, P., 2006: Príručka hubára. Bratislava, Príroda, 134 s.

Škubla, P., 2007: Veľký atlas húb. Bratislava, Príroda, 432 s. (Aj v preklade do českého a poľského jazyka)

Škubla, P., 2012: Krásne Slovensko. Bratislava, Príroda, 120 s. (Publikácia je štvorjazyčná, v jazyku slovenskom, anglickom, nemeckom a francúzskom)

Škubla, P., 2014: Hradý, zámky a kaštiele Slovenska. Bratislava, Perfekt, 254 s.

Škubla, P., 2015: Zvonice, kostoly a kalvárie Slovenska. Morové stĺpy, Drevené kostolíky, Kaplnky, Božie muky. Bratislava, Perfekt, 254 s.

Na počesť nášho významného mykológa Ing. Pavla Škublu CSc. k jeho významnému jubileu napísal zdravicu Ing. Ivan Milan:

*Sú ľudia - ich slová nemajú váhu
a sú takí - čo nimi dajú odvalu.*

*Sú ľudia - radšej im vyhnúť,
či aspoň pohľadom uhnúť
a sú aj takí - ich dlane hrejú,
pohľadom tvár ti rozosmejú.*

*Sú ľudia, ich činy boľia
a sú aj takí, čo sejú polia.*

*Kým prví za veľa nestoja,
ti druhí - to sú priatelia.*

*S nimi svet zraje do krásy.
Vďaka Ti Balho, že si.*

Carolus Clusius, flámsky lekár a priekopnícky botanik, 19. februára 2016 uplynulo 490 rokov od jeho narodenia

Anton Janitor

V roku 1998 som v Spravodajcovi Slovenskej mykologickej spoločnosti venoval historickú spomienku tomuto veľkému mužovi, asi najvplyvnejšej osobnosti európskych záhradníkov 16. storočia. Možno si niektorí položia otázku, prečo rodeného Holanďana predstavujem slovenskému čitateľovi. Môj zámer nie je náhodný, pretože je okruhle jubileum 490 rokov od jeho narodenia. Narodil sa 19. februára 1526 v Arrase a zomrel 4. apríla 1609 v Leidene v Holandsku.

V roku 1973, t. j. pred 43 rokmi, som sa zúčastnil na oslavách jeho narodenia v Budapešti, ktoré organizovala maďarská akadémia vied. Rád si na tieto dni spomínam, pretože som mal opätovnú príležitosť stretnúť sa s vynikajúcim francúzskym mykológom prof. R. Heimom, aj s kanadským profesorom G. M. Glahom, s ktorými ma viazali úzke priateľské kontakty, boli čestnými hosťami osláv. Spomínam si, ako v otváracom príhovore dr. Z. Kalman vysoko hodnotil C. Clusia nielen ako vynikajúceho botanika tejto doby, ale aj dobrého znalca húb – mykológa.

Jeho život bol pomerne zložitý. Študoval právnické vedy, filozofiu, medicínu, ale najviac ho lákala botanika. Precestoval viacero zemí (Belgicko, Francúzsko, Španielsko, Portugalsko, Anglicko a ďalšie), kde všade botanizoval.

V novembri 1573 ako 47-ročný na pozvanie cisára Maximiliána II. prišiel do strednej Európy do Viedne a bol menovaný za prefekta cisárskej lekárenskej záhrady. Na viedenskom cisárskom dvore bola tzv. dvorská akadémia, ktorej členmi boli významné osobnosti ako cisárovi lekári a vzdelanci v odboroch botaniky najmä liečivých rastlín, matematiky, humanistiky a ďalší. Cisár chcel, aby C. Clusius pre neho a cisársky dvor zriadil záhradu, v ktorej by sa pestovali všetky rastliny, znášajúce tamojšie podnebie. Clusius využil svoje záhradnícke styky z celej Európy a dal doviesť na cisársky dvor zámorské rastliny, ktoré v tom čase neboli v Európe známe. Cisár chcel, aby tieto prírodné poklady nielen cisársky dvor, ale všetci

návštevníci záhrady poznali podľa mena, preto poveril Carola Clusia a Joannesa Sambucusa, aby spolu s ostatnými botanikmi opísali všetky rastliny a dali im mená.

Ján (Joannes) Sambucus sa narodil 1. júna 1531 (boli skoro rovesníci) v Trnave a bol na dvore Maximiliána II. a Rudolfa II. historikom a dvorným lekárom. Bol prvým známym Slovákom, ktorý sa zaoberal botanikou. Clusius sa už na začiatku jari r. 1574 vydal na zberateľské cesty, najprv do okolia Viedne a postupne ďalej. Už v máji prišiel popri Dunaji až k Devínu a do Bratislavy a neskoršie svoje zberateľské cesty rozšíril aj do iných častí územia Slovenska.

Clusius potreboval financie pre spracovanie údajov z výskumu flóry Panónie a iných diel. Získaval ich najmä prekladaním botanických diel do latinčiny. Jeho zásluhou sa dostali do strednej Európy, kde sa aj udomácnili, viaceré druhy obľúbených ozdobných a dekoratívnych rastlín a záhradných cudzokrajných kvetín. Z nich možno uviesť platan, orgován, hyacint a najmä tulipány, pre ktoré položil základy veľkoplošného pestovania v Holandsku. Svojimi vysokokvalifikovanými odbornými radami pomáhal pri zriaďovaní mnohých nových svetoznámych záhrad v Uhorsku. Veľký podiel mal aj na udomáčňovaní niektorých kultúrnych rastlín, napríklad zemiakov. Vo viedenskej záhrade mu dozreli r. 1588 prvé zemiaky a vypestoval aj prvý tabak. Najväčší význam pre územie dnešného Slovenska má jeho dielo „Opis niektorých zriedkavých rastlín“, v ktorom okrem iného uvádza aj rastliny z okolia Bratislavy, Devína, Stupavy, Svätého Jura pri Bratislave a Trnavy. V názvoch rastlín sa po prvýkrát vyskytuje prívlastok *pannonica*. V tomto diele uviedol spolu 317 druhov rastlín. K tomu patrí aj dielo „Rastlinné názvoslovie panónske“ od Štefana Beythea, v ktorom je popísaných takmer 300 druhov rastlín, medziiným aj 117 druhov húb. Niektoré z nich boli aj vyobrazené.

Clusius patril medzi prvých, ktorí správne pochopili pojem rodu a pojem prírodnej taxonomickej jednotky. Popri štúdiu kvetnatých rastlín zaslúžene sa zaoberal aj mykológiou. Svojimi prácami sa zaradil medzi prvých botanikov, ktorí sa začali venovať aj výtrusným rastlinám. Napísal štúdiu – krátky opis húb pozorovaných zo Zadunajska „*Fungorum in Pannoniis observatorum brevis historia, Antwerpiae 1601*“. Touto prácou sa Carolus Clusius stal zakladateľom vedeckej mykológie v bývalom Uhorsku. Jeden z najväčších prírodovedcov 16. storočia Charles de l'Écluse (Carolus Clusius) zomrel 84-ročný 4. apríla 1609 v Leidene. Dovolím si povedať, že tento veľký muž 16. storočia si zaslúži pozornosť staršej i mladšej generácie, pretože vďaka nemu siahajú prvé údaje o hubách z nášho územia až do 16. storočia. Jeho príchod do Viedne bol aj pre nás určitým požehnaním.

Karol Kalchbrenner, 130. výročie úmrtia

Ivona Kautmanová

Karol Kalchbrenner sa narodil 5. mája 1807 v Pöttelsdorfe a zomrel 5. júna 1886 v Spišských Vlachoch. Vyštudoval teológiu a pôsobil ako kňaz v Spišských Vlachoch. Mykológii sa začal venovať na podnet priateľa Fridricha Hazslinszského a bádala najmä v oblasti Spiša a priľahlých regiónov. Napísal asi 60 publikácií z oblasti mykológie a opísal viac ako 400 druhov húb z Európy, Ázie, Austrálie a Južnej Ameriky. Napísal a ilustroval knihu „*Icones Selectae Hymenomycetum Hungariae*“. Bol riadnym členom Uhorskej akadémie vied a korešpondentom spoločnosti Linnean Society of New South Wales. Na jeho počesť bol pomenovaný rod *Kalchbrenneria*. Bohužiaľ väčšina jeho rozsiahlych zbierok bola zničená a iba zlomok sa zachoval dodnes v zbierkach Slovenského národného múzea-Prírodovedného múzea.

Fridrich August Hazslinszky, 120 rokov od jeho smrti

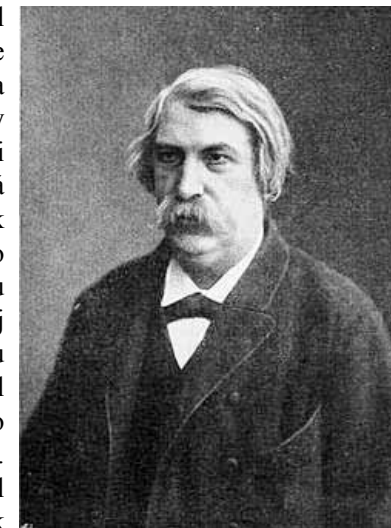
Anton Janitor

Medzi významné osobnosti, ktoré sa rozhodujúcou mierou zaslúžili o rozvoj mykológie na Slovensku, s úctou zaradujeme aj F. A. Hazslinszkeho. Narodil sa 6. januára 1818 v Prešove kde aj zomrel 18. novembra 1896. V roku 2016 uplynulo 120 rokov od jeho smrti.

Základné vzdelanie získal v rodnom meste, kde pokračoval v štúdiu na evanjelickom gymnáziu. Už v mladosti prejavoval nevšedný záujem o prírodné vedy, najmä o botaniku. Zbieral rastliny a zakladal si vlastný herbár. Jeho botanické záujmy natoľko vzbudili pozornosť profesorov, že ho vyslali na zjazd Putovnej spoločnosti uhorských lekárov a prírodovedcov, ktorý sa konal r. 1836 v Banskej Bystrici.

Po skončení lýcea pokračoval v štúdiu práva v Sárospataku (Blatný Potok), chémie a fyziky vo Viedni. Pôsobil ako učiteľ v Debrecíne, Sárospataku a Viedni. Už v tom čase bol považovaný za významného prírodovedca a mykológa. Od roku 1846 sa stal

profesorom kolégia v Prešove, kde prednášal matematiku, fyziku a prírodné vedy. Neskoršie bol jeho rektorom. Jeho zásluhou ako rektora kolégia prešiel učiteľský ústav z Nyiregyházy do Prešova. V budove kolégia vznikli tak štyri ústavy – gymnázium, učiteľský ústav, právnická akadémia a teologická akadémia. Napriek pedagogickým povinnostiam ťažiskom jeho záujmov bolo štúdium prírodných vied. Kolégiu daroval 254 modelov minerálov. Zaujímal sa aj o topografiu Oravskej župy, o geológiu, zoológiu a paleontológiu. Prešovskému kolégiu daroval zbierku prírodnín v počte 16-tisíc položiek. Jeho menom boli pomenované viaceré druhy rastlín. Ako aktívny výskumný pracovník precestoval veľkú časť Uhorska. Je autorom desiatok samostatných prác, štúdií a článkov v odborných časopisoch. Jeho vedecké záujmy sa sústreďovali na územie Slovenska, najmä Spiš, Oravu a Vysoké Tatry. V roku 1864 publikoval prvú uhorskú encyklopédiu rastlín, najmä o flóre severného Uhorska a iné diela z oblasti botaniky a mykológie. Za svoju prácu bol menovaný členom Uhorskej akadémie vied. Napísal vyše 100 vedeckých prác z mykológie a botaniky a viaceré učebnice, napísané vtedajšou úradnou rečou – maďarčinou. Botanické práce si aj sám ilustroval. Výskumu prírody, najmä rastlinám a hubám venoval celých 50 rokov. Stal sa zakladateľom modernej slovenskej, ale i maďarskej botaniky nižších rastlín. V jeho dobe odborná verejnosť pozitívne hodnotila jeho výskumné práce a hovorilo sa o ňom, že vo svojom odbore dosahoval svetovú úroveň.

Do povedomia verejnosti sa dostal svojou publikačnou činnosťou v oblasti botaniky vyšších a výtrusných rastlín, ako aj geologickými prácami v domácich i zahraničných časopisoch a ročenkách. Veľa práce venoval aj nižším rastlinám (Nová systematika lišajníkov). Publikoval lišajníky prešovskej flóry, machy severného Uhorska a najmä Vysokých Tatier. Z geologických prác sú najvýznamnejšie: Údolie Svinky pri Radačove v Šarišskej župe, Bridlicové skameneliny pri Hanušovciach, Mineralogicko-geologické poznámky Horného Uhorska. Jeho súborné dielo „Kvetena Horného Uhorska“ uvádza výskyt rastlín východného Slovenska, Banskej Bystrice, Vysokých Tatier a Zakarpatska.

Počas svojho života okrem mnohých prác o mykoflóre Slovenska a iných krajín utvoril a zhromaždil obsiahle zbierky, z ktorých sa, žiaľ, zachovali len nepatrné zvyšky. Zaoberal sa aj niektorými skupinami parazitických húb, pozornosť venoval aj niektorým bruchatkovitým hubám a diskomycétom. Považuje sa za prvého mykológa špecialistu na Slovensku.

Jozef Ľudovít Holuby, 180. výročie narodenia

Anton Janitor

V roku 2016 uplynulo 180 rokov od narodenia významného svetového botanika, uznávaného vedca, národopisca, historika, archeológa, spisovateľa, etnografa, národného buditeľa, evanjelického kazateľa Jozefa Ľudovíta Holubyho. Celé generácie botanikov sa s hrdosťou hlásili k tomuto velikánovi, ktorý svojou obdivuhodnou prácou preslávil Slovensko ďaleko za hranicami jeho územia. Patrí sa, aby sme ho aj na stránkach nášho časopisu priblížili súčasnej mladšej generácii.

J. Ľ. Holuby sa narodil v rodine evanjelického kňaza v Lubine pri Novom Meste nad Váhom. Stredné školy navštevoval v Modre a v Bratislave, kde pokračoval v štúdiu teológie, ktoré dokončil vo

Viedni. Ako kaplán začína v Skalici a od roku 1881 až do svojho penzionovania v roku 1909 pôsobil takmer 50 rokov ako farár v Zemianskom Podhradí. Toto obdobie predstavuje najplodnejšie roky jeho botanického výskumu. Všade, kde pôsobil, zaujímal sa o tamjšiu flóru. Študoval rastliny v Bošackej doline, v okolí Pezinka, v Tematínskych kopcoch, Považskom Inovci či v prírodnej rezervácii Šúr pri Svätom Jure.

Výsledky svojich výskumov uverejňoval v odborných časopisoch a ročenkách prírodovedeckých spolkov v Bratislave a Trenčíne. Prispieval do Letopisu Matice slovenskej a zahraničných časopisov Österreichische botanische Zeitschrift a Deutsche botanische Zeitschrift. Ako botanik udržiaval styky približne so stopäťdesiatimi prírodovedcami z celého sveta. Vedeckej a popularizačnej činnosti sa venoval vyše 70 rokov. Ťažiskom jeho botanickej odbornej činnosti bola floristika. Presadil sa aj ako systematik a v Uhorsku bol špecialistom na rod *Rubus* (ostružina). Prírodovedci ho už v tom čase pokladali za najlepšieho znalca malín a černíc v celom Uhorsku. Až 50 druhov týchto rodov je označených jeho menom, ako aj ďalších 20 iných rastlinných druhov. Holuby bol vo svojej dobe najlepším znalcom kveteny Slovenska.

J. Ľ. Holuby zostavil tri herbáre. Prvý s vyše 12-tisícimi exemplármi predal a nachádza sa v Bukurešti. Druhý obsahuje zväčša rastliny z niekdajšej Trenčianskej župy a venoval ho Slovenskej muzeálnej spoločnosti v Martine. Tretí herbár začal zakladať na penzii v Pezinku. Zameral sa na kvetenu pezinského okolia, kde zozbieral okolo 1200 druhov. Venoval ho Botanickému ústavu Karlovej univerzity v Prahe. Významná je aj zbierka machov (približne 3-tisíc exemplárov), nachádza sa v rumunskom Kluži. Jeho záujmom sa stali aj rastliny v ľudovom lekárstve.

Je potrebné uviesť, že okrem botaniky, ktorej zasvätil celý svoj život, venoval sa aj mykologickému výskumu. V neuvverejnenom rukopise Soznam húb okolo Zemianskeho Podhradia opisuje 638 druhov húb nájdených v rokoch 1876 až 1884, vrátane hľuzoviek.

J. Ľ. Holuby napriek tomu, že zastával mnoho významných funkcií, bol veľmi skromný človek. Jeho odborné práce, široký záber záujmov obdivoval okrem iného aj pospolitý ľud, s ktorým bol v úzkom kontakte. Obdivoval bohatstvo ľudovej kultúry. Zbieral slovenské rozprávky, príslovia a porekadlá, piesne, zvyky, mravy, žarty, ľudové povere a čary, liečiteľské metódy a venoval pozornosť kultúre slovenského ľudu vôbec. Mnoho jeho prác, najmä historických, ostalo v rukopisoch.

Angažoval sa vo viacerých domácich a zahraničných vedeckých spoločnostiach. Bol tiež zakladajúcim členom Matice slovenskej, dopisujúcim členom Českej akadémie vied a umenia, čestným doktorom prírodných vied Karlovej univerzity v Prahe, ako aj prvým čestným členom Československej botanickej spoločnosti. Na jeho počesť udeľuje Slovenská botanická spoločnosť pri SAV od roku 1984 vynikajúcim a zaslúžilým botanikom pamätnú Holubyho medailu za mimoriadnu prácu v botanike.

Čo na záver? Prinajmenšom si iste každý, kto sa bližšie oboznámi s jeho plodným životom položí otázku: Je vôbec v ľudských silách, aby človek dokázal to, čo dokázal on? Neuveriteľný dôkaz jeho pracovitosti, vytrvalosti a skromnosti. Bol človekom činov, pred ktorými i po rokoch treba s pokorou vzdať hold a úctu jeho obdivuhodnému celoživotnému dielu.

Dôchodkový vek od roku 1909 trávil u svojej dcéry Boženy Emílie Františky v Pezinku, ktorá ho opatrovala až do jeho smrti. Zomrel 15. júna 1923 vo veku 87 rokov v Pezinku, kde je aj pochovaný. Česť jeho pamiatke!

Andrej Kmeť, 175 rokov od narodenia

Anton Janitor

Medzi významné jubileá, ktoré si v roku 2016 s úctou pripomíname, zaraďujeme aj 175. výročie narodenia vedeckého samouka, všestranného vzdelanca a národovca Andreja Kmeťa.

Narodil sa 19. novembra 1841 v Bzenici ako najmladší z ôsmich detí obecného kováča. Základné vzdelanie získal v rodnej obci, Žarnovickej Hute a Banskej Štiavnici. Gymnaziálne štúdium absolvoval v Banskej Štiavnici a neskôr v Trnave. Bohoslovecké štúdium ukončil v Ostrihome. Podstatnú časť života strávil ako katolícky kňaz v Prenčove.

Po celý svoj plodný život bol náruživým pozorovateľom a cititeľom prírody, najmä v okolí Sitna, ktoré po stránke botanickej dôkladne preskúmal. Už ako mladý

kaplán v hontianskom Senohrade pozoroval život svojich farníkov, kde okrem zberu a poznávania rastlín učil ľudí ovocinárstvu, založil knižnicu, skupoval hontianske výšivky a posielal ich do sveta.

Mal obdivuhodný zberateľský talent, ktorý v plnej miere mohol realizovať od roku 1878, keď sa vtedy ako 37-ročný stal farárom v Prenčove, v blízkosti Banskej Štiavnice a milovaného vrchu Sitno, ktorého krásu a prírodné bohatstvo, ako aj historické hodnoty predstavil v práci Veleba Sitna. So svojimi farníkmi, ako aj roľníkmi okolitých dedín bol v úzkom osobnom kontakte. Pozoroval ich ťažký život a snažil sa im či už dobrou radou alebo aj finančne pomáhať, napríklad pri zakladaní spolkov a riešení ich problémov. Ako botanikovi mu najviac učaroval vrch Sitno, ktorý v každom ročnom období a počas pravidelne navštevoval. Svoj obdiv a úctu k nemu vyjadril takto poeticky: „Na Sitne som takrečeno zostarol.“ Okrem botaniky sa venoval archeológii, geológii, paleontológii, histórii, národopisectvu, múzejníctvu, ľudovej tvorbe a bol známy ako národný buditeľ. Okrem kňazského povolania všetok voľný čas venoval vede a výskumu. Ako vynikajúci botanik objavil množstvo nových druhov rastlín a vytvoril obsiahly herbár, obsahujúci 77 900 položiek, pričom iba na huby a nižšie rastliny pripadá vyše 35 000 tisíc položiek. Toto veľdielo Andreja Kmeťa sa radí medzi stredoeurópske unikáty svojich čias, ako najkompletnejšia botanická zbierka v našich končinách, ktorá vytvorila základ pre ďalší rozvoj slovenskej botaniky.

Svoje rozsiahle zbierky daroval Andrej Kmeť novozaloženému Slovenskému národnému múzeu, čím položil základy dnes najrozsiahlejších prírodovedných, historických a národopisných zbierok na Slovensku. Bol zakladateľom Matice slovenskej, katolíckeho gymnázia v Kláštore pod Znievom, ako aj Slovenského národného múzea v Martine, ktorému daroval svoje nálezy. Jeho želaním bolo založiť Slovenskú učenú spoločnosť so sídlom v Martine a filiálkami vo všetkých väčších slovenských mestách. Dokonca sám vypracoval návrh jej stanov. Zaslúžil sa o vznik Muzeálnej slovenskej spoločnosti, ktorú až do svojej smrti viedol. Zomrel v Martine 16. februára 1908.

Podľa Andreja Kmeťa bolo pomenovaných vyše 40 druhov rastlín, najmä ruží a húb. Jeho život, pracovitosť a skromnosť hodnotí odborná verejnosť ako dar pre Slovensko, pre ktoré urobil viac ako ne jeden erudovaný vedec. Bol to vedec samouk, ktorý pozdvihol ľud aj vedu.

Ján Andrej Bäumlér, 90. výročie úmrtia

Anton Janitor

Narodil sa 23. februára 1847 v Bratislave. V rodnom meste ukončil reálku a v roku 1872 prevzal otcov mäsiarsky obchod. Bol vynikajúcim uhorským botanikom – mykológom. Zaujímal sa a študoval aj machy a lišajníky okolia Bratislavy. Najviac sa však venoval hubám. Bäumlérová zbierka obsahovala 1649 húb, z toho 70 novo opísaných. Podľa neho pomenovali 11 druhov rastlín. Venoval sa skúmaniu machov, o ktorých napísal niekoľko vedeckých prác. Napísal tiež niekoľko mykofloristických prác, najmä z okolia Bratislavy. Vďaka jeho práci sa územie v blízkom okolí Bratislavy stalo najznámejším po stránke mykofloristickej v bývalom Uhorsku. Spracoval aj zbery Andreja Kmeťa z Banskej Štiavnice. Bohaté zbierky odovzdal v roku 1903 Národnému múzeu v Budapešti.

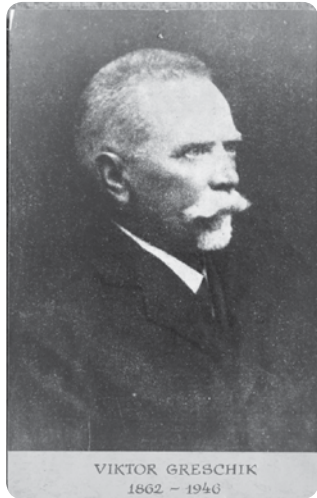

Cievnaté rastliny, lišajníky, riasy, machorasty a predovšetkým huby zbieral v oblasti Zemianskeho Podhradia, Vysokých Tatier, v okolí Prešova, ale aj v Rakúsku, Turecku a Grécku. Opísal 44 nových druhov a publikoval vo viedenských a budapeštianskych odborných časopisoch. Bol členom Bratislavského lekársko-prírodovedeckého spolku a Zoologicko-botanického spolku vo Viedni. Svoj herbár s 9160 položkami venoval r. 1903 Maďarskému národnému múzeu v Budapešti. Nepatrné zvyšky jeho zbierok sa zachovali v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave.

Bol členom bratislavského mestského zastupiteľstva a významnou osobnosťou starej Bratislavy. Zomrel 4. februára 1926 vo veku 79 rokov. V roku 2016 uplynulo 90 rokov od jeho smrti. Pochovaný je na cintoríne na Šulekovej ulici v Bratislave. V Horskom parku pri Lesnej ulici stojí od roku 1934 jeho pomník od sochára Aloisa Rigeleho.

Viktor Greschik – významný botanik z Levoče (1862 – 1946), venované pamiatke 70. výročia od smrti

Anton Janitor

Do galérie významných osobností zaraďujeme v oblasti botaniky a histórie aj Viktora Greschika, ktorý svojím dielom obohatil slovenskú mykologickú vedu. Narodil sa 29. marca 1862 v Levoči a tam aj zomrel 17. augusta 1946 ako 84-ročný. Ako 20-ročný absolvoval v Spišskej Kapitule učiteľskú akadémiu a získal aprobáciu vyučovať na ľudových školách v jazyku slovenskom, nemeckom a maďarskom. Po piatich rokoch učiteľského pôsobenia v Kežmarku sa vrátil r. 1887 do Levoče. Bol tam učiteľom a neskôr riaditeľom ľudovej rímskokatolíckej školy. Bol zanieteným botanikom, venoval sa praktickému záhradkárstvu, najmä ovocinárstvu, štúdiu dejín a pamiatok Levoče, publikačnej činnosti a propagácii krás mesta a slovenskej i tatranskej prírody. Bol redaktorom miestneho nemecko-maďarského časopisu

Zipser Bote, v ktorom uverejňoval príspevky botanického a umelecko-historického charakteru. Aktívny bol aj v publikovaní vo viacerých zahraničných časopisoch.

Bol neúnavný vo výskumnej a publikačnej činnosti. Výsledkom sú diela Lychenotheca carpathica a Bryotheca carpatica, ktoré vydal r. 1894 v Levoči v latinskom, nemeckom a maďarskom jazyku. Početná je zbierka húb, ktorú vydal pod názvom Mycotheca carpatica. Tieto publikácie nadväzujú na herbár, ktorý pozostáva zo 185 fasciklov a obsahuje okolo 25-tisíc položiek. Jeho dielo je porovnateľné s prácami herbaristov Kmeťa, Holubyho Kupčokovcov a iných. Jeho herbár sa nachádza na katedre geobotaniky a systematiky rastlín Univerzity Komenského v Bratislave. Menšie zbierky sú uložené v múzeu v Spišskej Novej Vsi.

Viktor Greschik sa zúčastnil aj na botanických kongresoch v Petrohrade, Berlíne a Hamburgu. Mal dobré kontakty so slovenskými a zahraničnými botanikmi. Napríklad taliansky mykológ G. Bresadola pomenoval niektoré huby jeho menom ako: *Cytospora greschikii* Bres., *Corticium greschikii* Bres. a nemecký bryológ J. Röhl nazval po ňom mach *Andraea greschikii* Röhl.

Pozornosť venoval aj liečivým rastlinám (Slovenské liečivé rastliny 1942). Okolo 600 listov rastlín z Tatier a Spiša je umiestnených v múzeu TANAPu.

Giovanni Antonio Scopoli

Anton Janitor

Napriek tomu, že meno tohoto muža nie je spojené s okrúhlym jubileom, predsa rád ho zaraďujem do galérie tých významných osobností, ktoré podstatnou mierou prispeli k rozvoju mykológie na Slovensku.

Narodil sa 3. júna 1723 v obci Fleimstal (Tirolsko). Bol všestranne nadaný študent medicíny, ktorú ukončil na univerzite v Innsbrucku. Určitý čas pôsobil ako banksý lekár v Taliansku a v rokoch 1769 – 1779 ako profesor na Banskej akadémii v Banskej Štiavnici, známy ako svetový odborník vo svojej profesii. Na tamojšej akadémii prednášal chémiu, mineralógiu a hutníctvo. Popri tom sa intenzívne zaujímal aj o živú prírodu najbližšieho okolia. Vo svojom diele *Annus historico-naturalis* (1770) venoval hubám osobitnú kapitolu v štvrtom zväzku, v ktorej opisuje 23 druhov z blízkeho prostredia jeho pobytu. Spomína (resp. uvádza) známy brezovník obyčajný (*Piptoporus betulinus*), šiškovec šupinatý (*Strobilomyces floccopus*) a ďalšie.

Svoje zbery najmä zo Štiavnických vrchov publikoval nielen z hľadiska vedeckého významu, ale aj pre pospolité ľud, aby sa učil huby poznávať a tie, ktoré sú vhodné na prípravu jedál, aj správne využívať. Už v tom čase bádatelia húb vedeli, že na Slovensku sa vyskytujú tisíce húb, že podmienky pre ich rast sú tu doslova ideálne. Sú to najmä široká škála biotopov, vysoká lesnatosť, všetky vegetačné stupne a podložia s rozmanitou geologickou a biologickou skladbou. Sám pozoroval, že na Slovensku sa vyskytujú aj niektoré druhy húb pôvodom zo Stredomoria.

Scopoliho údaje patria k najstarším v Československu (na Slovensku) a sú prvými, ktoré možno využiť pri štúdiu rozšírenia a výskytu húb na Slovensku, najmä pri odbornom mapovaní výskytu húb u nás, ktoré sa profesionálne začalo asi len od roku 1960.

V neskoršom veku Giovanni Antonio Scopoli prednášal chémiu a prírodopis na univerzite v Pávii v Taliansku, kde aj zomrel 8. mája 1788.

Z NAŠEJ SPOLOČNOSTI

Jarné stretnutie mykológov

Ladislav Hagara

V dňoch 17.–19. júna 2016 sa uskutočnilo 24. jarné stretnutie mykológov a milovníkov húb z Českej a Slovenskej republiky. Konalo sa v Zlatníckej doline pri Skalici, v bielokarpatských lesoch vzdialených len pár kilometrov od lokalít, ktoré sme navštívili pri lanskom jarnom zlete organizovanom našimi českými priateľmi. Rovnako ako vlani huby rástli poskromne, ale tým viac času sme mohli venovať vzájomným priateľským a odborným debátam (pravdaže, aj pri chýrnom skalickom rubíne a bratislavskom bielom vínku).

Na stretnutie prišlo 67 mykofílov – 35 z ČR, 32 zo SR (V. Antonín, I. Bene, I. Blaha, D. Bureš, R. Cáfal, J. Candrák, J. Červenka, J. Čiráč, D. Ďuriška, I. Dorincová, R. Dvořák, Z. Egertová, p. Fiedor, J. Fiedorová, R. Frnčo, J. Fulek, I. Gerula, L. Hagara, Z. Hájek, M. Hájková, V. Halasů, J. Hrabáková, D. Janda, Y. Janotová, J. Jongepier, L. Kaločová, V. Kautman, I. Kautmanová, P. Kešefák, M. Knopp, V. Koplík, M. Kříž, M. Lacko, p. Lacková, J. Landa, R. Maňák, L. Matoušková, M. Matula, D. Mlynarčík. U. Mlynarčíková, J. Obdržálková, L. Opát, E. Pisarčíková, J. Polčák, V. Pravda, M. Příkazský, B. Pudelka, J. Sand, M. Sliva, J. Šebek, L. Špeta, H. Ťapušková, T. Tejklová, M. Tomalová, I. Tomášeková, M. Turčeková, S. Valda, J. Válek, Ľ. Varjú, P. Včelička, A. Vít, p. Vítová, J. Vymyslický, J. Zedník, L. Zibarová, J. Zvonček a S. Žídek).

Účastníci navštívili 12 lokalít: Turecký stôl, Radošovské vinice a Cerovina (viedol Rudolf Cáfal), PR Šmatlavé uhlisko a lipiny nad rezerváciou (viedol Ladislav Hagara), Bresty a Hory (viedol Ladislav Špeta), Borinčie a Lipiny (viedol Jaroslav Válek), Baracký jarok, Fráterka a Dubník (viedol Ján Vymyslický).

INFORMAČNÝ SERVIS

Príbehy a mystéria tvorby klobúkatých plodníc

Pavol Lizoň

Príbehy a mystéria tvorby klobúkatých plodníc prináša článok „Tales and mysteries of fungal fruiting: How morphological and physiological traits affect a pileate lifestyle” uverejnený v 2. tohoročnom čísle časopisu Fungal Biology Review (www.sciencedirect.com/science/journal/17494613). Časopis uverejňuje takéto prehľadové články, takže na jednom mieste možno získať súhrnné informácie o mnohých aspektoch štúdia húb. Je pokračovaním známeho časopisu Mycologist (vydávaného tiež British Mycological Society). Tento, ako aj napr. Studies in Mycology, Mycological Research a predchodcu Transactions of the British Mycological Society, prináša “na sieť” prostredníctvom svojej stránky Science Direct (www.sciencedirect.com) vydavateľstvo Elsevier. Mnohé články sú samozrejme voľne prístupné (open access) a prístup k nim umožňuje na Slovensku Centrum Vedecko-technických informácií SR (www.cvtisr.sk), kde sa treba zaregistrovať.

Odporúčam!

D. Ďuriška

Spravodajca Slovenskej mykologickej spoločnosti

Vydala: Slovenská mykologická spoločnosť pri SAV

Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava

Číslo 44 zostavili a na vydanie pripravili Ivona Kautmanová a Ján Červenka

Vydané za finančnej podpory Slovenskej akadémie vied

Grafická úprava: Erika Pisarčíková a Zdeněk Bašta

Náklad: 220 ks

Nepredajné

ISSN 1335-7689

24. jarné stretnutie mykológov v Zlatníckej doline, zľava V. Halasů, R. Maňák a R. Cálal. Foto: E. Pisarčíková.

24. jarné stretnutie mykológov v Zlatníckej doline, zľava hore J. Obdržálková, M. Kříž, p. Vítová, L. Opat, A. Vít, J. Landa, V. Pravda, dole R. Cálal, R. Dvořák. Foto: R. Cálal.

Účastníci 24. jarného stretnutia mykológov v Zlatnickej doline pri Skalici. Foto: L. Špeta.